

การจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2565 Budgeting According to the National Strategy Fiscal Year 2018–2022

หทัย โปวานนท์¹ อรนันท์ กลันทปุระ²
Hathai Povanont, Oranan Gluntapura

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561–2565 2. เพื่อเปรียบเทียบงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้าน 3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์งบประมาณกับผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณ 4) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยศึกษาจากการรวบรวมและศึกษา ข้อมูลทุติยภูมิจากรายงาน เอกสาร และระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณ ตามยุทธศาสตร์ชาติ ช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561–2565 เพื่อเปรียบเทียบงบประมาณตาม ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร และเพื่อเป็นการวิเคราะห์ งบประมาณกับผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการใช้จ่ายงบประมาณ รวมทั้งประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล ทุติยภูมิ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ และจัดทำรูปแบบเพื่อนำเสนอต่อไป ผลการศึกษา พบว่า สามารถสรุปได้ว่าการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ ช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561– 2565 รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน มีการ ทบทวนผลสัมฤทธิ์ เป้าหมาย ผลผลิต และตัวชี้วัด เพื่อให้มีการดำเนินการจัดทำงบประมาณได้ สอดคล้องเชื่อมโยงตรงตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580) ไปจนถึงแผนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างแท้จริง

คำสำคัญ (Keywords): ยุทธศาสตร์ชาติ; งบประมาณ; ผลสัมฤทธิ์

Abstract

This study Objectives 1. to study budgeting according to the national strategy From the fiscal year 2018 - 2022 2. to compare the budget according to the national strategy in 6 areas 3. to study the budget analysis and the results obtained from the

---

Received: 2022-05-17 Revised: 2022-06-22 Accepted: 2022-06-23

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Master of Arts Program Department of Political Science and Public Administration Faculty of Social Sciences Kasetsart University. Corresponding Author e-mail: hathai.p@ku.th

² สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Department of Political Science and Public Administration Faculty of Social Sciences Kasetsart University. e-mail: fsocong@ku.th

budget expenditure 4. to study the problems and obstacles in the budgeting according to the national strategy This study was done by collecting and studying secondary data from reports, documents and electronic systems related to budgeting according to the national strategy. During the fiscal year 2018 - 2022, to compare the budgets according to the 6 national strategies, whether they are consistent or not, and how to analyze the budget and the results obtained from budget expenditures. including processing and analyze secondary data, summarize problems, obstacles and recommendations. and prepare a booklet for further presentation. The results of the study found that it can be concluded that budgeting according to the strategy During the fiscal year, the government has been committed to promoting the sustainable development of the country. Objectives, outputs and targets to align budget implementation with national strategies, i.e., Professor 2561-2580 really relevant tasks.

Keywords: National Strategy; Budgeting; Results

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติกำหนดวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล รวมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

ตามยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ว่าจะต้องมีการปฏิรูประบบการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การปรับปรุงพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 มีการจัดทำงบประมาณระยะปานกลาง และระยะยาวเพื่อเป็นกรอบในการวางแผนงบประมาณของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานของรัฐ และสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 6 : การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริต

ประพจน์มิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย กำหนดแนวทางการพัฒนาโดยปรับปรุงกระบวนการงบประมาณ เพื่อให้การจัดสรรและการใช้จ่ายมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับเวลา เกิดความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ มีกลไกและช่องทางให้ประชาชนและภาคเอกชน สามารถตรวจสอบกระบวนการดำเนินงาน งบประมาณ ได้อย่างโปร่งใส

งบประมาณแผ่นดิน หมายถึง แผนงานทางการเงินของรัฐบาล ที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงรายรับ และรายจ่ายของรัฐบาลในแผนงานและโครงการต่าง ๆ ในแต่ละปีงบประมาณ งบประมาณมีความสำคัญต่อการบริหารประเทศอย่างมาก โดยสามารถกล่าวถึงความสำคัญของงบประมาณได้ โดยใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารของรัฐ ในการบริหารรัฐสามารถจัดสรรงบประมาณตามแผนงาน และโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้กับประชาชน และในขณะเดียวกันรัฐก็ใช้ งบประมาณเป็นเครื่องควบคุมการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามความต้องการ ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นในการพิจารณาการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละแผนงาน/ โครงการจะมีการวิเคราะห์ถึงต้นทุนและผลตอบแทน มีการจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็น ตลอดจนกำลังพลและทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้มีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจ และใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ ให้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น รัฐจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านอุตสาหกรรม ด้านการพาณิชย์ และด้านเกษตรกรรม

จะเห็นได้ว่า งบประมาณแผ่นดินเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้รัฐมีการวางแผนการดำเนินการไว้ล่วงหน้า และรายจ่ายของรัฐเป็นส่วนประกอบของความต้องการโดยรวม การวางแผนการใช้จ่าย และการสรรหารายรับ จะทำให้สามารถคาดการณ์สภาพเศรษฐกิจในปีต่อไปได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้รัฐสามารถบริหารการคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในขอบเขตของงบประมาณที่จัดทำขึ้น ดังนั้น งบประมาณแผ่นดินจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและบรรลุผลสำเร็จหากมียุทธศาสตร์ชาติที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศ และมีเป้าหมายในการบริหารราชการแผ่นดินในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้าน ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์งบประมาณกับผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณ
4. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากรายงาน เอกสาร การประชุม และระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ ช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565

2. เครื่องมือการวิจัย

รวบรวมและศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากรายงาน เอกสาร และระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ ช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565 เพื่อเปรียบเทียบงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร และเพื่อเป็นการวิเคราะห์งบประมาณกับผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้จ่ายงบประมาณ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมทั้งสรุปปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3.2 จัดทำรูปแบบเพื่อนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ ช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565 โดยการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากรายงาน เอกสาร และระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งการอภิปรายผลการวิจัยจะอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2565

การจัดทำงบประมาณ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด – 19 พ.ศ. 2564 – 2565 แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) นโยบายสำคัญของรัฐบาล ให้ประสบผลสำเร็จและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และสนับสนุนให้เศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยได้กำหนดนโยบายและแนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ แบ่งเป็นยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ที่จัดทำขึ้นโดยให้ความสำคัญกับความสอดคล้องและการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2558 – 2564) แผนแม่บทอื่น ๆ และนโยบายสำคัญของรัฐบาล เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของรัฐบาลได้อย่างต่อเนื่องและเกิดผลเป็นรูปธรรม โดยน้อมนำ “ปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง” ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาเป็นแนวทางหลักในการปฏิบัติ คำนึงถึงหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อให้ประเทศไทยมั่นคง ประชาชนมั่งคั่ง อย่างยั่งยืน

2. ศึกษาเปรียบเทียบงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้าน

เป็นการสรุปงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565 จำแนกตามยุทธศาสตร์ ดังนี้

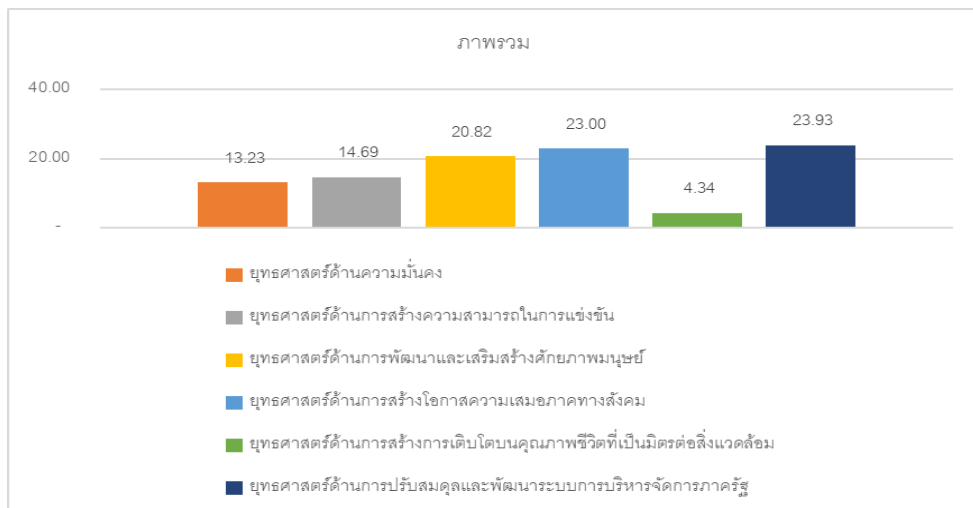
ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ

หน่วย : ล้านบาท (ทศนิยม 4 ตำแหน่ง)

ที่	ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ	2561		2562		2563		2564		2565		รวมทั้งสิ้น	
		วงเงิน	ร้อยละ	วงเงิน	ร้อยละ	วงเงิน	ร้อยละ	วงเงิน	ร้อยละ	วงเงิน	ร้อยละ	วงเงิน	ร้อยละ
	รวมทั้งสิ้น	2,637,615.6193	100.00	2,640,890.1209	100.00	2,715,511.2846	100.00	2,852,682.5332	100.00	2,670,931.3243	100.00	13,517,630.8823	100.00
1	ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง	271,151.3957	10.28	321,789.5806	12.18	404,527.0162	14.90	406,469.7102	14.25	383,798.3903	14.37	1,787,736.0930	13.23
2	ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	490,348.7745	18.59	408,039.4302	15.45	360,398.9503	13.27	394,588.4457	13.83	332,133.5873	12.44	1,985,509.1880	14.69
3	ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์	568,156.6764	21.54	561,134.4025	21.25	560,514.8191	20.64	579,388.3270	20.31	545,568.3565	20.43	2,814,762.5815	20.82
4	ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคทางสังคม	407,942.7097	15.47	396,716.7150	15.02	771,615.8685	28.42	800,632.9402	28.07	731,707.3913	27.40	3,108,615.6247	23.00
5	ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	120,269.8794	4.56	116,232.0058	4.40	114,619.2081	4.22	116,031.6819	4.07	119,107.4615	4.46	586,260.2367	4.34
6	ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ	779,746.1836	29.56	836,977.9868	31.69	503,835.4224	18.55	555,571.4282	19.48	558,616.1374	20.91	3,234,747.1584	23.93

ที่มา : สำนักงบประมาณ

จากตารางพบว่างบประมาณของยุทธศาสตร์ชาติ หากวิเคราะห์ในภาพรวม ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565 จะเห็นได้ว่างบประมาณรวม 5 ปี มีจำนวนงบประมาณรวมทั้งสิ้น 13,517,630.8823 ล้านบาท ยุทธศาสตร์ที่ได้รับงบประมาณในสัดส่วนที่มากที่สุด คือ ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ จำนวน 3,234,747.1584 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 23.93 ของวงเงินงบประมาณ และยุทธศาสตร์ที่ได้รับงบประมาณในสัดส่วนที่น้อยที่สุด คือ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จำนวน 586,260.2367 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.34 ของวงเงินงบประมาณ

3 ศึกษาวิเคราะห์งบประมาณกับผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณ

การวิเคราะห์งบประมาณกับผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณในความเห็นของผู้วิจัยจากการศึกษาในข้อ 2 พบว่า ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565 ยุทธศาสตร์ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในสัดส่วนที่มากที่สุด คือ ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ งบประมาณรวมทั้งสิ้น 3,234,747.1584 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 23.93 ของวงเงินงบประมาณ ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าพบว่างบประมาณส่วนใหญ่จะอยู่ที่การดำเนินงานภารกิจพื้นฐาน ซึ่งมีภารกิจเพื่อให้การดำเนินงานภารกิจด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่า เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ได้ตามมาตรฐาน รวมทั้งบุคลากร สถานที่ อุปกรณ์และสภาพแวดล้อมการทำงานได้รับการดูแลที่ดี รวมทั้งค่าใช้จ่ายตามสิทธิและประโยชน์ต่าง ๆ ของบุคลากรภาครัฐตามที่กำหนดไว้ แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่ายุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐจะเป็นยุทธศาสตร์ที่ได้รับงบประมาณในสัดส่วนที่มากที่สุดเพียง 2 ปี คือ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2562 แต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2565 ยุทธศาสตร์ที่ได้รับงบประมาณในสัดส่วนที่มากที่สุด คือ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทิศทางการจัดสรรงบประมาณในช่วงปีหลังเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น และยุทธศาสตร์ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในสัดส่วนที่น้อยที่สุด คือ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม งบประมาณรวมทั้งสิ้น 586,260.2367 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 4.43 ของวงเงินงบประมาณ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ยุทธศาสตร์นี้ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคงด้านน้ำเพิ่มขึ้น มีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืน รวมทั้งช่วยเหลือและแก้ปัญหาภัยแล้ง ผลักดันให้มีกฎหมายหลักกฎหมายรอง และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากเป็นยุทธศาสตร์ที่ได้รับงบประมาณน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมยังเป็นเรื่องที่รัฐบาลเห็นว่ายังไม่จำเป็นเร่งด่วนเท่ากับโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ และความเสมอภาคทางสังคมของประชาชน

4. ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)

4.1 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เป็นแผนที่มีความสำคัญต่อการบริหารประเทศรวมถึงด้านการงบประมาณเป็นสำคัญ แต่ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการ

เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา จนบางครั้งอาจทำให้เป้าหมาย/ตัวชี้วัดที่กำหนดอาจไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน จากสถานการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นจึงถือว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ และยังส่งผลกระทบต่อไปยังด้านงบประมาณอีกด้วย

4.2 การจะแก้ไขปัญหारेื่องตัวชี้วัดข้างต้น จำเป็นต้องดำเนินการผ่านสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้ร่างยุทธศาสตร์ชาติเพื่อนำเสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติในการแก้ไขต่อไป ทำให้ไม่เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน เนื่องจากถ้าสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไม่เห็นชอบให้แก้ไขตัวชี้วัดดังกล่าว ทางหน่วยงานต่าง ๆ ก็จะไม่สามารถแก้ไขตัวชี้วัดได้

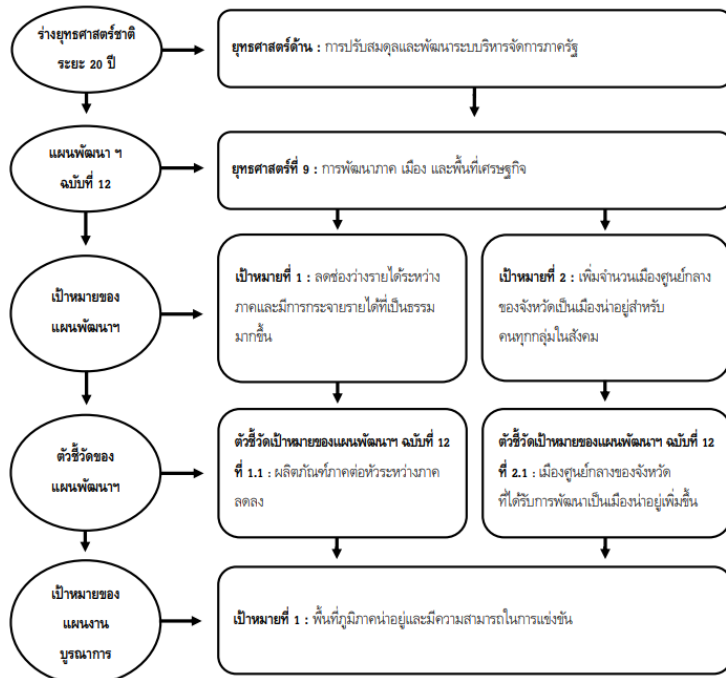
4.3 ผลกระทบจากการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณและการใช้จ่ายงบประมาณเนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และยังส่งผลกระทบต่อประชาชนรวมไปถึงเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก จึงส่งผลให้ประเทศไทยมีแผนเฉพาะกิจที่เรียกว่า แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 – 2565 ในขณะที่งบประมาณยังมีเท่าเดิมหรือลดลง แต่รัฐบาลจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณบางส่วนมาเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้การจัดทำงบประมาณในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565 เปลี่ยนแปลงไป

กล่าวโดยสรุป คือ การจัดทำงบประมาณ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการกิจเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด – 19 พ.ศ. 2564 – 2565 แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) นโยบายสำคัญของรัฐบาล ให้ประสบผลสำเร็จและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และสนับสนุนให้เศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยได้กำหนดนโยบายและแนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ แบ่งเป็นยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ที่จัดทำขึ้นโดยให้ความสำคัญกับความสอดคล้องและการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2558 – 2564) แผนแม่บทอื่น ๆ และนโยบายสำคัญของรัฐบาล เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของรัฐบาลได้อย่างต่อเนื่องและเกิดผลเป็นรูปธรรม โดยน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในพระบาทสมเด็จพระ

พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาเป็นแนวทางหลักในการปฏิบัติ คำนึงถึงหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อให้ประเทศไทยมั่นคง ประชาชนมีค้ำ อย่ายั่งยืน ซึ่งการจัดทำโครงการเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีนั้นมีความสำคัญ และต้องเป็นไปตามแนวทางและหลักการสำคัญตามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยจะขออธิบายโครงสร้างงบประมาณแบบเข้าใจง่าย คือ โครงสร้างงบประมาณนั้น จะต้องมีความสอดคล้อง เชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) นโยบายสำคัญของรัฐบาล ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แผนปฏิบัติราชการของกระทรวง ดังที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งสามารถจัดทำออกมาในรูปแบบแผนภาพความเชื่อมโยง โดยมีการเชื่อมโยงกันในแต่ละระดับ เริ่มตั้งแต่ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมไปถึงขั้นเป้าหมายของแผนงานหรือกระทรวง ดังนี้

5. แผนภาพความเชื่อมโยง

5.1 แผนภาพความเชื่อมโยงระดับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

ดังนั้น จะสามารถสรุปได้ว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินภารกิจเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติให้ประสบผลสำเร็จและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม สนับสนุนให้เศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และนโยบายด้านการงบประมาณนับเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนตัวชี้วัดภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ให้สามารถบรรลุเป้าประสงค์ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565

จากการศึกษาพบว่า ไม่มีการศึกษาใดที่รายงานเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ ดังนั้น จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ยุทธศาสตร์ชาติถือเป็นกรอบชั้นนำในการกำหนดนโยบายและแผนต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศ เป็นตัวกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศระยะยาว และมีเป้าหมายในการบริหารราชการแผ่นดิน การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่ชัดเจน และเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาของภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศได้ ดังนั้น ในการจัดทำนโยบายหรือแผนหรือแผนงานต่าง ๆ จะต้องมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ดังนั้น การจัดทำงบประมาณแผ่นดินจึงต้องถือยุทธศาสตร์ชาติเป็นสำคัญ เนื่องจากการงบประมาณเป็นกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการใช้เงินหรือการจัดสรรทรัพยากรของประเทศ ซึ่งงบประมาณถูกจัดทำขึ้นในรูปแบบของนโยบายงบประมาณ ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงใช้งบประมาณแบบขาดดุลอยู่ คือ การประมาณการรายได้ต่ำกว่าประมาณการรายจ่าย ดังนั้น จึงถือว่างบประมาณเป็นกลไกในการเลือกการใช้จ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติตามแนวทางการบริหารประเทศของรัฐบาล งบประมาณแผ่นดินจึงมีความสำคัญต่อรัฐบาลในหลาย ๆ ด้าน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาเปรียบเทียบงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้าน

จากการศึกษาพบว่า ไม่มีการศึกษาใดที่รายงานเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ ดังนั้น จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ งบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2562 ยุทธศาสตร์ที่ได้รับงบประมาณในสัดส่วนที่มากที่สุด คือ ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2565 คือ

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคทางสังคม และยุทธศาสตร์ที่ได้รับงบประมาณในสัดส่วนที่น้อยที่สุด คือ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคทางสังคม และยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ทั้งสองยุทธศาสตร์จะเน้นไปที่การสร้างโอกาส ความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ กระจายศูนย์กลางความเจริญให้ทั่วถึง ระบบการบริหารราชการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตอบสนองความต้องการของประชาชน กล่าวคือเป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับประชาชนมากที่สุด ส่วนยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่ได้รับงบประมาณในสัดส่วนที่น้อยที่สุดนั้น ผู้วิจัยมองว่าหน่วยงานภาครัฐรวมไปถึงรัฐบาลควรให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมด้วย เนื่องจากปัจจุบันสถานการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมก็ถือเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

วัตถุประสงค์ที่ 3 ศึกษาวิเคราะห์งบประมาณกับผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณ

จากการศึกษาพบว่า ไม่มีการศึกษาใดที่รายงานเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ ดังนั้น จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ การใช้จ่ายงบประมาณกับผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2563 นั้น ยังคงอยู่ในเกณฑ์ดี สามารถเบิกจ่ายได้เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 90 – 100 และผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณได้ข้อมูลมาจากการที่สำนักงานงบประมาณมีการติดตามประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณในทุกปี ซึ่งมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยรับงบประมาณที่เกี่ยวข้อง โดยมีการติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณ ผลสัมฤทธิ์ รวมไปถึงเป้าหมาย ตัวชี้วัดของกระทรวง กรม และแผนงาน โดยสำนักงานงบประมาณจะนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และจัดทำรายงานเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

สำหรับงบประมาณปี พ.ศ. 2564 ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ และงบประมาณ ปี พ.ศ. 2565 ยังอยู่ในระหว่างการใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งยังไม่หมดปีงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลมาเพื่อทำการวิเคราะห์ได้

วัตถุประสงค์ที่ 4 ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ

ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีการศึกษาใดที่รายงานเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติ ดังนั้น จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาตินั้นว่าเป็นปัญหาที่มีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง หรือจะเรียกว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องไปถึงตัวบทกฎหมาย เพราะยุทธศาสตร์ชาติมีที่มาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และเป็นแผนแม่บทในการจัดทำแผนงานต่าง ๆ ในที่นี้แผนที่มีสำคัญ และถูกพูดถึงอย่างมาก คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ มีทั้งสิ้น 23 แผนแม่บท ซึ่งจะมีผลผูกพันต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติตาม รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องมีความสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรมีการทบทวนตัวชี้วัดในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทุก ๆ 5 ปีอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เกิดความทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยต้องมีการประชุมร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยรับงบประมาณ หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ภาคเอกชน ภาคประชาชนโดยมีการบูรณาการอย่างแท้จริง และต้องผลการประชุมดังกล่าวเสนอต่อไปยังคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเพื่อให้เกิดการทบทวนเป้าหมาย/ตัวชี้วัดที่เหมาะสมต่อไป

1.2 ยุทธศาสตร์ชาติควรมีความชัดเจนในการพัฒนายุทธศาสตร์ในทุก ๆ ด้าน

1.3 การจัดทำงบประมาณควรมีความสอดคล้องกับปรัชญาของยุทธศาสตร์ชาติว่าต้องสอดคล้องอย่างไร และควรมุ่งเน้นในด้านใด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการติดตามความก้าวหน้าในการทบทวนตัวชี้วัดในแผนแม่บท และแผนแม่บทย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติว่าเป็นไปอย่างเหมาะสม ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อความคล่องตัว และทำให้การปฏิบัติของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- นริกาญจน์ งดกระโทก. (2560). การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนพัฒนาจังหวัดชลบุรีกับแผนกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกและแผนระดับชาติ. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา
- นันทินิตย์ นวลมณี. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติกับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี. กลุ่มงานคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี สำนักกรรมการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- นาวาเอกหญิงเด่นสุรางค์ ภิรมย์สวัสดิ์. (2561). แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติเพื่อการปฏิรูปประเทศ. ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง, มหาวิทยาลัยบูรพา
- สำนักงบประมาณ (2561). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร, สำนักงบประมาณสำนักงบประมาณ (2562). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงบประมาณ

- สำนักงานประมาณ (2561). เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 6 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: สำนักงานประมาณ
- สำนักงานประมาณ (2562). เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 6 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานประมาณ
- สำนักงานประมาณ (2563). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานประมาณ
- สำนักงานประมาณ (2563). เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 6 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานประมาณ
- สำนักงานประมาณ (2564). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานประมาณ
- สำนักงานประมาณ (2564). เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 6 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานประมาณ
- สำนักงานประมาณ (2565). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานประมาณ
- สำนักงานประมาณ (2565). เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 6 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานประมาณ
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ (2563). รายงานสรุปผลการดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ (2564). รายงานสรุปผลการดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2562). รายงานสรุปผลการดำเนินการ ตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- อภิชาติ คุณวัฒน์บัณฑิต. (2561). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของ ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.